
FEMINISTIČNE LITERARNOVEDNE RAZISKAVE – TUKAJ IN ZDAJ

V slovenskem prostoru so se raziskave, ki posegajo v prostor feministične literarne vede, začele odvijati dokaj pozno. Vendar na Slovenskem v zadnjem času zanimanje za feministično literarno vedo narašča in zdi se, da je nastopil čas, ko je v našem prostoru dovolj raziskovalk in raziskovalcev, da bi lahko izpeljali tudi znanstveni simpozij na katero izmed tem, ki sodijo na področje feministične literarne vede.

V slovenskem prostoru so se raziskave, ki posegajo v prostor feministične literarne vede, glede na razvoj v drugih evropskih deželah in po svetu, začele odvijati dokaj pozno. Čeprav kot predhodnico takšnih raziskav na Slovenskem lahko razumemo profesorico Marjo Boršnik (prim. Mihurko Poniž 2003b), je mogoče pritrlditi Silviji Borovnik, ki je leta 1995 zapisala:

V nasprotju s slovenskim prostorom, kjer o načrtnem raziskovanju literature, ki jo pišejo ženske, še ne moremo govoriti, pa so simpoziji na to temo na nemško, angleško in francosko govorečem področju dokaj pogosti in odmevni. (Borovnik 1995: 10.)

Čeprav takšnega simpozija v desetletju po izidu knjige, iz katere so navedene misli, pri nas ni bilo, je v tem obdobju nastala vrsta raziskav, ki pričajo o razvoju na tem področju in bodo predstavljene v nadaljevanju članka.

1

Na začetku moramo namreč najprej ugotoviti, za kakšne raziskave sploh gre in kako jih je mogoče najbolj ustrezno poimenovati. V literarni vedi se pojavlja več oznak, pri katerih gre včasih tudi za sinonime. V tuji literaturi se je najbolj uveljavil izraz feministična literarna veda (*feminist literary criticism*, *feministische Literaturwissenschaft*), ki označuje raziskave o literaturi pisateljic, raziskave o podobah ženskosti (tako v literarnih besedilih avtorjev kot avtoric) in teoretične študije o konceptih in problemih, ki se odpirajo, ko izhodišče raziskovanja predstavlja vprašanje, kako se v literarno delo vpisuje spolna razlika. Izraz *ginokritika*, ki ga je leta 1979 predlagala ena izmed najbolj znanih raziskovalk na tem področju, Elaine Showalter,

in naj bi označeval »feministično proučevanje ženske pisave vključno z branji ženskih tekstov in z analizami medtekstovnih odnosov tako med ženskami kot moškimi« (Showalter 1995: 189), se ni uveljavil.

Opredeliti se moramo tudi do izraza ženske (literarne) študije, saj se nenazadnje tudi podiplomski program na Filozofski fakulteti v Ljubljani imenuje »ženske študije in feministična teorija«. Tomo Virk v knjigi *Moderne metode literarne vede in njihove filozofske teoretske osnove* piše, da sta sintagmi *ženske študije* in *ženska ali feministična literarna veda* največkrat sinonimni, kar glede na številne tekste, ki so v zadnjih desetletjih na tem področju nastali in v katerih se ti izrazi pojavljajo, gotovo velja. Bolj produktivno si je zato zastaviti vprašanje, katero od teh oznak bi bilo smiselno uporabljati v slovenskem prostoru. Če razumemo ženske literarne študije kot raziskave, ki segajo na področje literarne zgodovine, se odpira vprašanje, kaj pravzaprav pomeni pridevnik *ženske*. Zdi se, da je s tem izrazom prav toliko težav kot s sintagmo *ženska literatura*. Glede na to, da ne gre ne za raziskave, ki bi jih opravljale le ženske, kakor tudi ne za raziskave, ki bi se posvečale samo ženskam kot pisateljicam ali literarnim osebam, se zdi ta izraz premalo natančen in zaradi tega neustrezen. Zato bi bilo bolje, da bi ločevali med feministično literarno zgodovino in feministično literarno teorijo. V prvo sodijo raziskave o (velikokrat pozabljenih ali nepravilno ovrednotenih) delih pisateljic ter o podobah ženskosti v literarnih delih, v feministično literarno teorijo pa uvrščamo raziskave, ki se ukvarjajo s problemi kanona in pojmom t. i. *feministične estetike*, s temami, ki sodijo na področje recepcijske estetike (ženska kot bralka), z vprašanji, kako se avtorjev/avtoričin spol odraža na strukturah literarnega dela, kar pomeni – kot opozarja Valerija Vendramin – da mora feministična literarna teorija »začeti pri posebnostih jezika ali literature oziroma kulture« in hkrati »napraviti korak k izmuzljivi ali esencialistično zastavljeni *écriture féminine* s tematizacijo razmerij med žensko libidinalnostjo, žensko izkušnjo in reprezentacijo v ženskem diskurzu«. (Vendramin 2003: 49.)

Kot krovni pojem, ki združuje ženske literarne študije in feministično literarno teorijo, lahko uporabljamo že dovolj dobro uveljavljen izraz *feministična literarna veda*. A uporaba tega pojma seveda odpira nova vprašanja. Najprej moramo razmisliti, ali je pridevnik *feministična* sploh ustrezen. Izpeljan je iz besede *feminizem*, ki označuje socialno in politično gibanje, ki se je začelo v poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja, kar pomeni, da se povezuje z nečim, kar pravzaprav ne sodi v krog literarne vede. To je poudarila tudi Toril Moi: »Osrednji cilj feministične literarne vede je že od nekdaj političen: patriarhalne prakse poskuša razgaliti, ne pa jih nadaljevati.« (Moi 1999: 10.) Ta stavek navaja v že omenjenem delu tudi Tomo Virk, ki hkrati zapiše, da »osnovni namen ženskih študij ni literarnoveden, ampak je pravzaprav političen« (Virk 1995: 240). Pri tem moramo opozoriti, da zgoraj navedeni citat, s katerim Virk ponazarja svojo trditev, ni najprimernejši za potrditev njegove misli. Osrednji cilj feministične literarne vede je sicer političen, a to še ne pomeni, da je hkrati edini smoter, ki te raziskave zaznamuje in iz katerega izhajajo. Ko namreč Toril Moi piše o političnosti cilja feministične literarne vede, ne piše o tem, da naj bi bil v nasprotju s tem osrednji cilj tradicionalne literarne vede »literarnoveden«. To je razumljivo, saj se norveška teoretičarka zaveda, da tudi »tradicionalna« literarna veda ni očiščena ideoloških primesi. Kot tako jo razumejo le tisti njeni

predstavniki, ki enačijo moški subjekt z univerzalnim in ne vidijo ujetosti tradicionalne vede v strukturo patriarhalne misli.

Feministična literarna veda torej ne more biti podrejena tradicionalni, ampak ji lahko stoji le nasproti kot njena dopolnitev. Zato ne moremo feministične literarne vede obravnavati samo kot enega izmed pristopov vse obsegajoče literarne vede. Posebnost feministične literarne vede je namreč v tem, da uporablja metode in pristope tradicionalne literarne vede, pri čemer jih največkrat združuje (kar pomeni, da lahko govorimo o metodološkem pluralizmu), a pri tem izhaja iz lastne izhodiščne pozicije – iz spoznanja o tem, da nobeno raziskovanje ni ideološko nevtrarno. V svojem razvoju je feministična literarna veda revidirala mnoga predhodna spoznanja ter prešla različne razvojne faze, tako da lahko govorimo – kakor trdita denimo tudi Walter Erhart in Britta Herrmann – o *immanentnem razvoju feministične literarne teorije*. Prav to je tudi eden izmed razlogov za interes pri znanstvenicah in znanstvenikih, kar pomeni, da še vedno velja misel K. M. Newtona, ki je pred petnajstimi leti zapisal:

In res, feministično teorijo bo na čelu literarne interpretacije najverjetneje obdržalo dejstvo, da v sebi na izredno odmeven način združuje nesoglasja in napetosti, ki so osrednjega pomena za sodobno interpretacijo na splošno in ki se lahko najproduktivneje razvijejo prav v okviru feminizma. Zato se zdi, da bo feminizem še lep čas igral pomembno vlogo na prizorišču literarne interpretacije. (Newton 1994: 89.)

2

Na Slovenskem smo na to prizorišče, kot je bilo že omenjeno, vstopili precej pozno, ko je feministična literarna veda imela za seboj že več kot dve desetletji izredno odmevnih raziskav. Zanimivo je, da sama zgodovina feminizma na Slovenskem ni nekaj, česar bi se morali v primerjavi z drugimi evropskimi narodi sramovati, a prav na področju literarne vede skorajda ne zasledimo vključevanja teh spoznanj v literarnozgodovinske in literarnoteoretične raziskave. Verjetno je to mogoče razložiti s tem, da v okviru akademskega diskurza te teme niso bile zaželeni in da tisti, ki so odločali o temah diplomskih nalog, magisterijev in disertacij, niso bili naklonjeni takšnim raziskovalnim pristopom. O tem, da je interes za takšne raziskave obstajal, namreč pričajo naslovi diplomskih nalog in seminarjev, ki so jih napisale študentke pri profesorici Marji Boršnik.

Tako v sedemdesetih kot tudi v osemdesetih letih prejšnjega stoletja je nastalo kar nekaj raziskav, ki so se posvečale tako pisateljicam kot tudi ženskim likom v njihovih delih in delih pisateljev, vendar v teh raziskavah pogrešamo premislek o zaznamovanosti pisateljic in njihovih del z lastnim spolom. Šele v leta 1995 objavljeni knjigi *Pišejo ženske drugače?* Silvije Borovnik se je to vprašanje izoblikovalo kot izhodišče raziskave, ki jo je avtorica opravila v okviru doktorske disertacije *Ženska kot lik in ustvarjalka v slovenski pripovedni prozi osemdesetih let* na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V uvodu v knjigo je avtorica prikazala nastanek in razvoj ženske literature (pri čemer je kritično pretresla uporabo tega pojma) in vpliv feminizma na žensko literaturo. V drugem delu je naredila kratek zgodovinski pregled književnosti, ki so jo na Slovenskem pisale ženske do sedemdesetih let 20. stoletja, medtem ko se je v tretjem delu posvetila ženski kot liku in literarni ustvarjalki v slovenski prozi osemdesetih let.

Čeprav je Silvija Borovnik na začetku omenila nekatere feministične teoretičarke, v nadaljevanju njihovih spoznanj v svojo raziskavo ni vključevala. Njena knjiga je pomenila v sredini devetdesetih let prvo obširno in v okviru institucije izpeljano raziskavo, v kateri je avtorica pokazala, da je slovenska književnost, ki so jo pisale in jo pišejo ženske, tako zanimiva, da je na skoraj tristo straneh mogoče povzeti le bistveno, medtem ko je natančne raziskave, v katere se da vključiti tudi spoznanja feministične literarne teorije, najbolje izpeljati tako, da se osredinimo na samo eno pisateljico ali obdobje. Novost v slovenskem prostoru je bila tudi, kakor je podarila Helga Glušič na zavihkih knjige, avtoričina »zavzeta navdušenost nad močjo in posebnostjo ženske književnosti, ko jo opazuje kot zagovornica umetniških kriterijev pri ocenjevanju literarnega ustvarjanja«. K temu moramo dodati, da je bila za to gotovo zaslužna tudi profesorica Glušič, ki je kot mentorica sprejela za temo disertacije nekaj, kar je bilo v dotedanji literarni zgodovini vselej obravnavano le kot del širših raziskav.

Spoznanja tuje feministične literarne teorije je bralcem in bralkam predstavila v začetku devetdesetih let tudi revija *Literatura*, ki je leta 1994 objavila odlomke iz knjig Toril Moi, K. M. Newtona ter Susan Gubar in Sandre M. Gilbert. Ta besedila je uredila in jih s spremno opombo opremila Ženja Leiler, ki je napisala tudi razpravo *Ž kot ženska*, ki je uvedla že omenjene študije. Leta 1995 je bila v knjigi *Sodobna literarna teorija*, ki jo je uredil A. Pogačnik, objavljena obsežna študija Elaine Showalter *Feminizem in literatura*.

Številne študije s področja feministične teorije so bile objavljene v reviji *Delta*, ki je začela izhajati leta 1995 in v prvi številki drugega letnika objavila tudi temo s področja feministične literarne zgodovine – razpravo *Ženski (avto)biografski diskurz*, ki jo je napisala Neva Šlibar. V okviru revije *Delta* oz. istoimenske založbe so izšle tudi knjige, ki predstavljajo izhodišče številnih feminističnih literarnih raziskav: *Drugi spol* Simone de Beauvoir, *Mesto dam* Christine de Pizan in *Tri gvineje* Virginie Woolf. Te knjige in številni prevodi odlomkov iz prelomnih del feministične literarne teorije so povečali tudi zanimanje za raziskave na tem področju. Avtorica pričujoče študije je tako na ljubljanskem mednarodnem simpoziju *Obdobja – metode in zvrsti*, ki je bil leta 2002 posvečen slovenskemu romanu, opozorila, da se ta spoznanja premalo vključujejo v raziskave:

Kljub temu pa v mnogih slovenskih literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih razpravah, ki se kakorkoli ukvarjajo s témami, povezanimi z ženskami, ni mogoče opaziti sledenja, upoštevanja ali kritične zavrnitve spoznanj, izoblikovanih na področju feministične literarne teorije. Čeprav je bilo na Slovenskem v preteklih letih objavljeno kar nekaj študij, v katerih so prikazane teme, ki naj bi spadale tudi na raziskovalno področje feministične literarne teorije, je nekatera izmed teh del tja težko ali pa sploh ni mogoče uvrstiti. To seveda ne pomeni, da so te razprave nezanimive ali nestrokovne, saj so metode in pristopi, ki jih njihovi avtorji ali avtorice uporabljajo, povsem legitimen del sodobne literarne teorije. Vprašanje, ki se ob branju večine omenjenih razprav vedno znova zastavlja, je le, ali so našle raziskovalke in raziskovalci res prepričljive argumente, s katerimi je mogoče utemeljiti ignoriranje spoznanj feministične literarne teorije, ali pa je vzrok le njihovo nepoznavanje, strah, da bo aplikacija teh spoznanj tudi raziskovalko ali raziskovalca »ožigosala« kot feministko oziroma feminista. (Mihurko Poniž 2003a: 130.)

Omenjeni referat je nastal kot del širše raziskave o prozi in dramatici Zofke Kveder, ki sem jo opravila v okviru podiplomskega študija ženskih študij in feministične

literature na Filozofski fakulteti v Ljubljani. S tem študijem se je odprla možnost izvajati raziskave s področja feministične literarne vede tudi v okviru institucije, s čimer se morda feministični literarni vedi le nekoliko odpirajo vrata tudi na univerzah. (Odpirajo se sicer zelo počasi, saj za predavanja s tega področja ni zanimanja ne v Kopru, ne v Mariboru, ne v Novi Gorici, v Ljubljani pa je bilo tej temi na diplomskem študiju namenjenih le del ur pri izbirnem predmetu *Ženske študije in feministična teorija*.) Pomanjkanje interesa je pravzaprav zelo presenetljivo glede na vsesplošno govorjenje o željah, da bi naše študije čimbolj približali evropskim, kjer je mogoče v okviru univerzitetnih študijskih programov poslušati tudi predavanja iz feministične literarne vede.

Po drugi strani pa številni članki in razprave, objavljeni v zadnjih petnajstih letih, ki posegajo delno ali v celoti na področje feministične literarne vede, pričajo o tem, da na Slovenskem obstaja zanimanje za takšne raziskave in je odmevno tudi v medijih. Tako je ob 21. simpoziju *Obdobja – metode in zvrsti: Slovenski roman* novinarka Valentina Plahuta Simčič v *Delu* zapisala:

Najbolj vroča in odzivov polna pa je bila razprava na temo »ženske«. Razpravljale so Silvija Borovnik (Sodobne slovenske romanopiske – sodobni slovenski ženski roman?), Alenka Jensterle Doležal (Mitologizacija ženske v Cankarjevi prozi), Katja Mihurko Poniž (Ali je *Njeno življenje* Zofke Kveder feministični roman?) ter Mateja Pezdirc Bartol (Odnos med materjo in hčerjo v sodobnem slovenskem romanu). (*Delo*, 7. december 2002, str. 7.)

Navedene raziskovalke skupaj z Alojzijo Zupan Sosič omenja tudi Irena Novak Popov v spremni besedi k *Antologiji slovenskih pesnic I* in opozarja, da »izhajajo iz sodobnih, zelo prodornih feminističnih teorij«. K tem raziskovalkam seveda lahko prištejemo tudi Ireno Novak Popov, ki je že pred izdajo omenjene antologije objavila študije o slovenskih pesnicah. O tem, da so te razprave s področja feministične literarne vede postale tudi del znanstvenega diskurza, priča tudi vabilo k sodelovanju na 23. simpoziju *Obdobja – metode in zvrsti: Slovenska kratka pripovedna proza* (predsednica je bila Irena Novak Popov), kjer je bilo med predlogi za referate mogoče zaslediti tudi naslednje teme:

Feministično branje kratke pripovedne proze: spregledana in nova vprašanja v ženskih študijah, prezrte ali marginalizirane vrednote v literaturi, ki jo pišejo ženske, pozabljene avtorice, sodobni razcvet, rezultati natečajev Urada za žensko politiko. (Novak Popov 2004: 104.)

Če se ozremo po razpravah, ki so bile objavljene v zadnjih petnajstih letih, ugotovimo, da je med njimi manj takšnih, ki sodijo tudi na področje feministične literarne teorije. Sem sodijo naslednje študije (navedene po kronološkem zaporedju):

Ženja Leiler, 1994: Ž kot ženska. *Literatura* 6/31. 67–74.

Mirjana Želježič, 1997: Je *Lastna soba* feministično besedilo? *Delta* 3/3–4. 53–64.

Alojzija Zupan Sosič, 2001: Označevanje literature žensk. *Zbornik referatov s Prvega slovensko-hrvaškega slavističnega srečanja, ki je bilo v Novigradu od 25. do 27. marca 1999*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 135–144.

Jelka Kernev Štrajn, 2002: »Feministična« literarna teorija in »postkolonialno branje«. *Delta* 8/1–2. 99–118.

Valerija Vendramin, 2002: Napačne dihotomije? Feministični pogled in problematizacija nekaterih pojmov literarne teorije. *Časopis za kritiko znanosti* 30/209–210. 429–442.

Mirjana Želježič, 2002: Feministično vrednotenje leposlovja Virginie Woolf. *Delta* 8/3–4. 101–117.

Irena Svetek, 2003: *Écriture féminine* oz. paradoksalnost ženstvenega. *Sodobnost* 67/1. 74–82.

Najpomembnejše delo, ki je v okviru feministične literarne teorije nastalo na Slovenskem, je gotovo knjiga Valerije Vendramin *Shakespearove sestre: feminizem, psihoanaliza, literatura*, ki je izšla pri založbi Delta. V njeni knjižni zbirki za ženske študije in feministično teorijo je izšla tudi knjiga, ki jo je napisala avtorica te študije in jo nasloвила *Drzno drugačna. Zofka Kveder in podobe ženskosti*. V njej so pristopi feministične literarne vede vključeni v raziskavo o prvi poklicni slovenski pisateljici.

Že pred izidom te knjige in po njej se je pojavilo v slovenskem prostoru nekaj zanimivih razprav o podobah ženskosti tako pri slovenskih pisateljicah kot pri avtorjih, ki sodijo v kanon svetovne književnosti. Navedene so v kronološkem zaporedju:

Silvija Borovnik, 1993: Samorastnice v *Samorastnikih*. *Sodobnost* 41/11–12. 995–1005.

Miran Hladnik, 1997: »Bodi svojemu možu pokorna!« Ženska v minuli slovenski prozi. Aleksandra Derganc (ur.): *XXXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture (Zbornik predavanj)*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 111–122.

Katarina Tomazin, 1997: Strindberg, antifeminizem in slovenska literatura. *Primerjalna književnost* 20/1. 21–42.

Silvija Borovnik, 1998: Vloga književnic v slovenski literarni zgodovini. *Študije in drobiž*. Ravne na Koroškem: Voranc. 80–92.

Katja Mihurko Poniž, 2000/2001: Materinstvo kot umetnostni motiv in njegova upodobitev v povesti *Samorastniki*. *Jezik in slovstvo* 46/1–2. 5–18.

Miran Hladnik, 2002: Ni take je. *Sodobnost* 66/4. 501–511.

Alja Adam, 2004: Simbolne brezdomke: Antigona, Medeja, Klitajmestra. *Nova revija* 23/261–262. 254–281.

Blanka Bošnjak, 2005: Vloga stereotipov v sodobni slovenski kratki prozi. *Jezik in slovstvo* 50/1. 25–36.

Hkrati je opazno tudi naraščanje interesa za ponovno branje bolj ali manj znanih ali pa celo pozabljenih avtoric tako iz slovenske kot tudi evropske literature. Od devetdesetih let prejšnjega stoletja naprej so bile objavljene naslednje študije:

Igor Grdina, 1992: Fanny Hausmannova in problem slovenske ženske literature. *Celjski zbornik* 27. 69–87.

Metka Zupančič, 1995: Feministična proza: miti in utopija. *Primerjalna književnost* 18/2. 1–6.

Mateja Kušej, 1996: *Prve učiteljice, prve pisateljice – kdo jih še pozna?* Celovec: Drava.

Nataša Hrastnik, 1997: Spomin kot opomin: afroameriška ženska literatura in feministična literarna kritika. *Delta* 3/1–2. 101–114.

Silvija Borovnik, 1997: Sodobna slovenska literatura s posebnim ozirom na nekatera naj-novejša dela v devetdesetih letih (Berte Bojetu, Maje Novak). Aleksandra Derganc (ur.): *XXXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture (Zbornik predavanj)*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 83–100.

Miran Hladnik, 1997: »Bodi svojemu možu pokorna!« Ženska v minuli slovenski prozi. Aleksandra Derganc (ur.): *XXXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture (Zbornik predavanj)*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 111–122.

Katja Sturm Schnabl, 1997/1998: Ženska kot avtorica in lik v novejši slovenski književnosti. *Jezik in slovstvo* 43/3. 97–108.

Alojzija Zupan Sosič, 1997/1998: Na literarnem otoku Berte Bojetu. *Jezik in slovstvo* 43/7–8. 315–330.

Alojzija Zupan Sosič, 1998: Žensko in ptičje: literatura žensk in antiutopičnost ptičjega sveta v književnosti Berte Bojetu. *Literatura* 10/85–86. 132–157.

Majda Hrženjak, 1999: Več zlobnih kot lepih: podobe žensk v slovenskih osnovnošolskih berilih. *Delta* 5/1–2. 133–155.

Katja Mihurko Poniž, 1999/2000: Pripovedna besedila slovenskih pisateljic – sodobnic Zofke Kveder. *Jezik in slovstvo* 45/4. 121–132.

Silvija Borovnik, 2000: Tema ženske v prozi Mire Mihelič. Marko Kravos (ur.): *Mavrica nad zapuščino*. Ljubljana: Slovenski center PEN. 21–34.

Helga Glušič, 2000: Mira Mihelič – pripovedno delo. Marko Kravos (ur.): *Mavrica nad zapuščino*. Ljubljana: Slovenski center PEN. 11–20.

Irena Novak Popov, 2003: Slovenska ženska lirika in mesto Ljubke Šorli v njej. *Sprehodi po slovenski poeziji*. Maribor: Litera.

Irena Novak Popov, 2003: Sodobna poezija slovenskih pesnic. *Sprehodi po slovenski poeziji*. Maribor: Litera.

Tjaša Rajić, 2003: Trubadurke in *fin'amor*. *Delta* 9/3–4. 101–125.

Boštjan Božič, 2004: Življenje in delo Vide Taufer. *Jezik in slovstvo* 49/6. 67–79.

Mira Delavec, 2004: *Nedolžnost in sila. Življenje in delo Josipine Urbančič - Turnograjske*. Kranj: Gorenjski glas.

Iva Jevtič, 2004: Telo ljubezni. Žensko telo v srednjeveški mistični literaturi. *Apokalipsa* 78/79/80. 191–203.

Katja Mihurko Poniž, 2004: Knjige slovenskih pisateljic pri založbi Belo-modra knjižnica. *Jezik in slovstvo* 49/1. 29–41.

Katja Mihurko Poniž, 2004: Kratka pripovedna proza Marije Kmet. Referat na 23. simpoziju Obdobja – metode in zvrsti: *Kratka pripovedna proza*. [Simpozijski zbornik je v tisku.]

V preteklem letu sta bili v smislu naraščanja interesa za ponovno branje slovenskih avtoric še posebno odmevni okrogli mizi ob izidu že omenjene *Antologije slovenskih pesnic*. Ifigenija Simonović je v *Književnih listih* objavila razmišljanje o okroglih mizah, ki sta bili organizirani ob izidu in o sami knjigi:

Antologija je po mojem mnenju dragocena – upoštevati je treba, da sem vendarle ženska in je moje mnenje vprašljivo. Najprej zato, ker so pesmi slovenskih pesnic v obravnavanem obdobju skrite v časopisih in revijah, ki jih še nikoli nisem vzela v roke, ali v pesniških zbirkah, zbirkah, ki se jih nisem zavedala, saj mi o njih ni še nikoli nihče ničesar povedal (na to je obakrat opozorila Barbara Korun, pesnica in profesorica slovenščine). Nisem edina, bi rekla, ki jo ta knjiga preseneča in vabi k nadaljnemu iskanju. Urednica antologije mi je odprla vrata v skrinjo, ki očitno ni prazna, morda je celo brez dna. Zdaj vsaj slutim njeno vsebino! (*Delo*, 13. april 2005, str. 12.)

Ob tej knjigi, ki je bila v slovenskem kulturnem prostoru gotovo zelo odmevna, pa je potrebno opozoriti, da se na slovenske raziskave na tem področju odzivajo tudi tuji znanstveniki. Tako je denimo avstrijska zgodovinarica Natascha Vittorelli v svojem članku *Verschwiegen, verharmlost, entschuldigt: Antisemitismus in Zofka Kveders Briefroman »Hanka«* večkrat citirala misli Silvije Borovnik iz knjige *Pišejo ženske drugače?*, hrvaški literarni zgodovinar Zvonko Kovač pa v svojo študijo *Svoje–strano* u dvopripadna avtora (Romani Zofke Kveder, Poljska u *Hanki*), objavljeno v knjigi *Međuknjiževna tumačenja* (2005), vključuje tudi spoznanja o tem romanu, ki so bila zapisana v knjigi *Drzno drugačna. Zofka Kveder in podobe ženskosti*.

Na Slovenskem je gotovo potrebno omeniti še dva projekta, ki odpirata prostor za nove raziskave. Prvi je izdaja *Zbranega dela* Zofke Kveder (v tisku je že prva knjiga), drugi pa so posebne tematske *gender* številke revije *Apokalipsa*. Prva je izšla lani, v tisku pa je že naslednja številka, v kateri bodo, tako kot v prvi, objavljene razprave tujih in slovenskih raziskovalk s področja feministične literarne vede.

Tako lahko zaključimo z mislijo, da na Slovenskem zanimanje za feministično literarno vedo narašča in zdi se, da je nastopil čas, ko je v našem prostoru dovolj raziskovalk in raziskovalcev, da bi lahko izpeljali tudi znanstveni simpozij na katero izmed tem, ki sodijo na področje feministične literarne vede.

Literatura

Borovnik, Silvija, 1995: *Pišejo ženske drugače?* Ljubljana: Mihelač.

Erhart, Walter in Herrmann, Britta, 1995: *Feministische Zugänge – 'Gender Studies'*. Pechlivanos, Miltos, Rieger, Stefan in Struck, Wolfgang (ur.): *Einführung in die Literaturwissenschaft*. Stuttgart–Weimar: Metzler.

Mihurko Poniž, Katja, 2003a: *Ali je Njeno življenje Zofke Kveder feministični roman?* Hladnik, Miran in Kocijan, Gregor (ur.): *Slovenski roman. Mednarodni simpozij Obdobja – metode in vrsti*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik (zbornik *Obdobja*, 21). 129–137.

Mihurko Poniž, Katja, 2003b: *Preliminarne raziskave in uredniško delo Marje Boršnik na področju ženskih literarnih študij*. Jesenšek, Marko (ur.): *Perspektive slovenistike ob vključevanju v Evropsko zvezo*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 293–299.

Moi, Toril, 1999: *Politika spola/teksta*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.

Newton, K. M., 1994: *Feministična interpretacija. Literatura* 31. 75–90.

Novak Popov, Irena, 2004: 23. simpozij Obdobja – metode in zvrsti: *Slovenska kratka pripovedna proza. Jezik in slovstvo* 49/2. 101–106.

Showalter, Elaine, 1995: Feminizem in literatura. Pogačnik, A. (ur.): *Sodobna literarna teorija*. Ljubljana: Krtina. 177–201.

Vendramin, Valerija, 2003: *Shakespearove sestre*. Ljubljana: Društvo za kulturološke raziskave.

Virk, Tomo, 1999: *Moderne metode literarne vede in njihove filozofsko teoretske osnove*. Ljubljana: Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete.